

Үндэслэл

Монгол улсын Их Хурал (Парламент) 2020 оны 1 дүгээр сарын 1 –ны өдөр хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх Татварын Ерөнхий хууль, Аж Нэгжийн Орлогын Албан Татварын тухай хууль, Нэмэгдсэн Өртгийн Албан Татварын тухай хууль, болон Хувь Хүний Орлогын Албан Татварын тухай хуулийг багтаасан татварын багц хуулиудыг баталсан.

Бид шинэчлэгдсэн Аж Ахуйн Нэгжийн Орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлтээр болон шинээр орсон заалтуудад энэхүү хууль зүйн мэдээллээр дүн шинжилгээ хийсний танилцуулж байна. Тус хуульд орсон шинэ заалтуудад нэр томъёоны тодорхойлолт, Монгол Улсаас эх үүсвэртэй олсон орлого, удирдах байгууллага нь Монгол Улсад байрладаг гадаадын аж ахуйн нэгж, албан татвар ногдох орлогоос хасагдах зардалд тавигдах шаардлага, төлөөлөгчийн газар, уул уурхайн эрх эзэмшигч, Улс бүрээр үнэ шилжилтийн тайлан гаргах, татварын хялбаршуулсан горим болон эцсийн эзэмшигчтэй зэргийг нарийвчлан тодорхойлсон.

Шинэчлэгдсэн хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 1 дүгээр сарын 1 –ний өдрөөс хүчин төгөлдөр үйлчилж байна)

Тодорхойлолт	Нэмэлт өөрчлөлтүүд
Албан татвар ногдох орлого	Албан татвар ногдох орлогын ангилалд шинээр бусад орлого гэсэн ангилал нэмэгдсэн. Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй этгээдээс авсан хүү, анз /торгууль, алданги/, гадаад валютын ханшийн зөрүүний бодит орлого, төлөөний газраас өөрийн толгой компанид шилжүүлсэн ашгийн нөхөн төлбөрийн орлого нь бусад орлогод хамаарна.
Үйл ажиллагааны орлого	Үйл ажиллагааны орлогод хамаарах техникийн, удирдлагын, зөвлөхийн болон бусад үйлчилгээний орлогын нэр томъёог тус бүрт нь тайлбарласан.
Алдагдлыг ирээдүйд шилжүүлэн тооцох	Дараалсан 4 жилийн албан татвар ногдуулах орлогоос хасаж тооцно.
Элэгдэл, хорогдол тооцох	Компьютер, дагалдах тоног төхөөрөмж, программ хангамж 2 жилийн хугацаатай байна.
Албан татварын хувь, хэмжээ	<ul style="list-style-type: none"> 0-6 тэрбум төгрөгийн албан татвар ногдуулах тухайн жилийн орлогод 10 хувиар; 6 тэрбум төгрөгөөс дээш албан татвар ногдуулах тухайн жилийн орлогод 600 сая төгрөг дээр 6 тэрбумаас дээш давсан орлогод 25 хувиар нэмж албан татвар ногдуулна.

	<ul style="list-style-type: none"> • 300 сая төгрөг хүртэл албан татвар ногдох орлого олсон албан татвар төлөгчийн тухайн албан татвар ногдуулах орлогод 1 хувиар татвар ногдуулна.
--	--

Шинэчлэгдсэн хуульд орсон шинэ заалтууд (2020 оны 1 дүгээр сарын 1 –ний өдрөөс хүчин төгөлдөр үйлчилж байна)

Тодорхойлолт	Шинэ заалтууд
Монгол Улсаас эх үүсвэртэй олсон орлого	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгчийн шууд болон цахим хэлбэрээр гүйцэтгэсэн ажил, үзүүлсэн үйлчилгээ, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт борлуулсан бараанд Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч, төлөөний газраас олгосон орлого; • Гадаадын аж ахуйн нэгжийн Монгол Улсад зохион байгуулсан урлаг, соёл, спортын болон бусад арга хэмжээнээс олсон орлого; • Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчөөс Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгчид олгосон ногдол ашгийн орлого; • Төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч, төлөөний газраас Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгчид олгосон, шилжүүлсэн хүүгийн орлого; гэх мэт.
Удирдах байгууллага нь Монгол Улсад байрладаг гадаадын аж ахуйн нэгж	<p>Монгол Улсад байрладаг гадаадын аж ахуйн нэгжид доор дурдсан шалгуураас гурав болон түүнээс дээш нөхцөлийг хангасан гадаадын хуулийн этгээд хамаарна:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Хувьцаа эзэмшигч, эсхүл өөрийн төлөөллөөрөө дамжуулан хувьцаа эзэмшигчийн эрх, үүргээ шууд болон шууд бусаар хэрэгжүүлдэг хувьцаа эзэмшигчдийн 50-иас дээш хувь нь Монгол Улсад оршин суудаг; • Тухайн татварын жилийн өмнөх дараалсан дөрвөн жилд хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын нийт тооны 50-иас дээш хувь нь Монгол Улсад зохион байгуулагдсан; • Нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн баримтыг Монгол Улсад хадгалдаг; • Нийт борлуулалтын орлогын 60-аас доошгүй хувийг Монгол Улсад болон Монгол Улсаас эх үүсвэртэй олдог. • Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд, эсхүл өөрийн төлөөллөөрөө дамжуулан төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүний эрх, үүргээ шууд болон шууд бусаар хэрэгжүүлдэг этгээдийн 25-аас доошгүй хувь нь Монгол Улсад оршин суудаг;
Хасагдах зардал	<p>Шинэ хуулиар дараах шаардлагыг хангасан тохиолдолд татвар ногдох орлогоос хасагдах зардал гэж үзнэ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тухайн татварын тайлант хугацаанд хамаарсан байх; • Албан татвар ногдох орлого олох үйл ажиллагаатай шууд холбогдон гарсан байх; • Нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн бүртгэл болон анхан шатны бичиг баримттай байх;

	<ul style="list-style-type: none"> • Зарим тохиолдолд НӨАТ-ийн нэгдсэн системийн төлбөрийн баримт, импортын барааны хувьд гаальд мэдүүлж холбогдох татварыг төлсөн байх; • Зардлыг албан татвар төлөгч төлсөн, эсхүл төлөхөөр тайлагнасан байх.
Албан татвараас чөлөөлөх	<ul style="list-style-type: none"> • Ашигт малтмалын ордын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд болон төрийн өмчийн үйлдвэрийн газрын төрийн өмчид ногдох хувьцааны ногдол ашиг; • Ирээдүйн өв санд улсын төсвөөс хуваарилсан орлого, сангийн хөрөнгө оруулалтын орлого; • Хадгаламжийн даатгалын сангийн хураамжийн орлого; гэх мэт.
Албан татварын хөнгөлөлт	<p>Албан татвар ногдох орлогыг 1.5 тэрбум төгрөгөөс ихгүй байхаар жилийн эцсийн татварын тайланд тусгасан албан татвар төлөгчийн ногдуулсан албан татварыг 90 хувиар хөнгөлнө:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ашигт малтмал, цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуул хийх, олборлох, ашиглах, тээвэрлэх, борлуулах; • Согтууруулах ундаа, тамхины ургамал тарих, тамхи үйлдвэрлэх, импортлох; • Газрын тосны бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, бүх төрлийн шатахууныг импортлох, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх, газрын тос хайх, олборлох, борлуулах.
Төлөөлөгчийн газар	
<p>Төлөөний газрын дараах хэлбэр шинээр нэмэгдсэн:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аж ахуйг удирдан явуулдаг газар; • Сургалт, семинар явуулдаг, үзэсгэлэн худалдаа эрхэлдэг газар. <p>Үргэлжилсэн 12 сарын хугацаанд нийт 90 ба түүнээс дээш хоногийн хугацаанд үргэлжлэх барилгын талбай, барилга байгууламж, угсралт буюу суурилуулалтын объект, тэдгээртэй холбоотой барилгын болон хяналтын үйл ажиллагаа эрхлэх нэгжийг төлөөний газарт тооцно.</p> <p>Үргэлжилсэн 12 сарын хугацаанд нийт 183 ба түүнээс дээш хоног өөрийн ажиллагчид болон өөр бусад хөлсний ажилтнаар Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчид техникийн, зөвлөхийн, удирдлагын, хяналтын болон бусад үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг төлөөний газарт тооцно.</p>	
Уул уурхай түүнтэй холбогдох заалт	
Хасагдах зардал	<p>Ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмших болон шилжүүлэн авахтай холбогдон гарсан зардлыг тухайн тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаанд жил тутам ижил хэмжээгээр үйл ажиллагааны зардалд оруулан хасаж тооцно.</p>
	<p>Ашигт малтмалын тухай хууль, Газрын тосны тухай хууль, Цөмийн энергийн тухай хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, гэрээлэгчийн байгаль орчны нөхөн сэргээлт, уурхайн хаалтын зардалд хуримтлуулах мөнгөн хөрөнгийг тухайн тусгай зөвшөөрөл хүчинтэй байх хугацаанд жил тутам ижил хэмжээгээр үйл ажиллагааны зардалд оруулан хасаж тооцно.</p>
Элэгдэл хорогдол	<p>Ашигт малтмал болон цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, Газрын тосны тухай хуульд заасан</p>

	гэрээлэгч аж ахуйн нэгж нь хайгуулын зардал, тусгай зөвшөөрлийн төлбөр, тусгай зөвшөөрөл эзэмших болон худалдах, шилжүүлэн авахтай холбогдон гарсан зардлыг хуримтлуулан хайгуул үнэлгээний хөрөнгөөр бүртгэж, уурхай болон талбайн ашиглалтын хугацаанд элэгдэл, хорогдол байгуулна.
Хялбаршуулсан горим	
Өмнөх татварын жилийн тайлангаар баталгаажсан борлуулалтын нийт орлогын хэмжээ 50.0 сая төгрөгөөс бага бол тухайн албан татвар төлөгч тухайн татварын жилийн 3 дугаар улиралд багтаан хүсэлт гаргасныг харьяалах татварын алба бүртгэж авсан тохиолдолд дараагийн татварын жилээс эхлэн тухайн албан татвар төлөгчийн үйл ажиллагааны орлогын нийт дүнгээр албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлж болно.	
Дараах албан татвар төлөгчид хүсэлт гаргахгүй:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгч 2. Доор дурдсан үйл ажиллагаа эрхэлдэг албан татвар төлөгч: <ul style="list-style-type: none"> • Ашигт малтмал, цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуул хийх, олборлох, ашиглах, тээвэрлэх, борлуулах; • Согтууруулах ундаа үйлдвэрлэх, импортлох; • Тамхины ургамал тарих, тамхи үйлдвэрлэх, импортлох; • Газрын тосны бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, бүх төрлийн шатахууныг импортлох, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх, газрын тос хайх, олборлох, борлуулах
Эцсийн эзэмшигч	
“Эцсийн эзэмшигч” гэж ашигт малтмал, газрын тос, цацраг идэвхт ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл, газар эзэмших, ашиглах эрх эзэмшигч этгээдийн 30 болон түүнээс дээш хувийн хувьцаа, хувь оролцоо, эсхүл саналын эрхийг өөрөө, эсхүл нэг болон түүнээс дээш үргэлжилсэн хэлхээ холбоо бүхий хуулийн этгээдээр төлөөлүүлэн эзэмшдэг, саналын эрхийг төлөөлүүлэн хэрэгжүүлдэг, эсхүл ногдол ашгийг хүлээн авах эрхтэй этгээдийг хэлнэ.	
<p>Эрх борлуулсан, шилжүүлсний албан татвар ногдуулах орлогын суурийг доор дурдсан баримтаар нотлогдох зардлуудыг хасаж тодорхойлно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Төрийн байгууллагаас эрх олгосон тохиолдолд эрх авахтай холбогдон төрийн байгууллагад төлсөн баримтаар нотлогдох төлбөр, хураамж; 2. Бусдаас худалдаж, шилжүүлж авсан тохиолдолд хэлцлийн дагуу худалдах, шилжүүлэн авахад төлсөн, шилжүүлсэн баримтаар нотлогдох төлбөр. 	
Гадаадын аж ахуйн нэгж	
<p>Харилцан хамаарал бүхий Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч болон Монгол Улсад байнга оршин суугч хувь хүн нь гадаадын аж ахуйн нэгжийн нийт хувьцааны тоо хэмжээний, эсхүл саналын эрхийн 50 ба түүнээс дээш хувийг тухайн татварын жилийн аль нэг хугацаанд шууд, эсхүл нэг болон түүнээс дээш үргэлжилсэн хэлхээ холбоо бүхий хуулийн этгээдээр дамжуулан эзэмшдэг бол тухайн гадаадын аж ахуйн нэгжийг энэ зүйлд заасан “үйл ажиллагааны удирдлагыг Монгол Улсаас хэрэгжүүлдэг гадаадын аж ахуйн нэгж” гэж ойлгоно.</p> <p>Үйл ажиллагааны удирдлагыг Монгол Улсаас хэрэгжүүлдэг гадаадын аж ахуйн нэгжийг Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчид хамааруулна.</p> <p>Үйл ажиллагааны удирдлагыг Монгол Улсаас хэрэгжүүлдэг гадаадын аж ахуйн нэгж нь эцсийн эзэмшигч бөгөөд хувьцаа, хувь оролцоо, саналын эрхээ шилжүүлсний улмаас эрх</p>	

эзэмшигч нь татварыг ногдуулан тайлагнасан тохиолдолд ногдуулсан татварын хэмжээгээр гадаад улсад албан татварыг бууруулан тооцно.

Улс бүрээр үнэ шилжилтийн тайлан гаргах

Шинэ хууль нь аж ахуйн нэгж болон үнэ шилжүүлэлттэй холбоотой нэр томъёог тайлбарласан. Жишээлбэл: групп, нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, олон улсын татварын хэлэлцээр, системийн саатал, тайлагнах үүрэггүй үндэстэн дамнасан групп, үндэстэн дамнасан групп, үндэстэн дамнасан группийн тайлагнах санхүүгийн жил гэх мэт.

Тодорхойлолт

“Групп” гэж санхүүгийн тайлагналын зорилгоор нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан гаргадаг, эсхүл аль нэг аж ахуйн нэгжийн хувьцаа хөрөнгийн биржид нээлттэй арилжаалагдах үед нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан гаргадаг, өмчлөл болон удирдлагын хувьд хамааралтай аж ахуйн нэгжүүдийг хэлнэ.

“Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан” гэж үндэстэн дамнасан группийн оролцогчдын хөрөнгө, өр төлбөр, орлого, зарлага болон мөнгөн урсгал зэрэг мэдээллүүдийг нэгтгэн, нэг аж ахуйн нэгжийн нэгэн адил нягтлан бодох бүртгэлийн стандартын дагуу боловсруулсан санхүүгийн тайланг хэлдэг.

Тайлан

Дараах албан татвар төлөгч улс бүрээр тайланг үндэстэн дамнасан группийн санхүүгийн жилийн сүүлийн өдрөөс хойш 12 сарын хугацаанд багтаан харьяалах татварын албанд хүргүүлнэ:

- Монгол Улсад татварын зорилгоор байрладаг үндэстэн дамнасан группийн толгой этгээд;
- доор дурдсан нөхцөлийн аль нэгийг хангасан тохиолдолд татварын зорилгоор Монгол Улсад байрладаг үндэстэн дамнасан группийн толгой этгээд бус группийн оролцогч:
 - i) үндэстэн дамнасан группийн толгой этгээд нь татварын зорилгоор байрладаг улс, бүс нутгийн хуулийн дагуу улс бүрээр тайлан боловсруулах, тайлагнах үүрэг хүлээдэггүй; гэх мэт
- Хоёр ба түүнээс дээш үндэстэн дамнасан группийн оролцогч улс бүрээр тайлан гаргах үүрэг хүлээх тохиолдолд тэдгээрийн харьяалагдах үндэстэн дамнасан группийн толгой этгээд аль нэг этгээдийг тайлагнагч этгээдээр сонгож болох бөгөөд сонгогдсон тохиолдолд тухайн сонгогдсон оролцогч этгээд.

Улс бүрээр үнэ шилжилтийн тайлан дараах мэдээллийг агуулна:

- Үндэстэн дамнасан группийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа улс орон бүрт олсон орлого, татварын өмнөх ашиг /алдагдал/, төлсөн орлогын албан татвар, орлогын албан татварын өр, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн дүн, хуримтлагдсан ашиг, ажиллагчдын тоо, мөнгө болон түүнтэй адилтгах зүйлсээс бусад хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбоотой нэгдсэн мэдээлэл;
- Үндэстэн дамнасан группийн оролцогч нэг бүрийн албан татвар төлөгчийн дугаар, татварын зорилгоор оршин суугч улсын мэдээлэл, хэрэв бүртгүүлсэн болон татварын зорилгоор оршин суугч улсууд нь ялгаатай бол эдгээр группийн оролцогч бүрийн аль улсын хуулийн дагуу үүсгэн байгуулагдсан талаарх мэдээлэл, группийн оролцогч бүрийн бизнесийн үндсэн үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл;

<p>Албан татвар төлөгч доор дурдсан үүрэг хүлээнэ:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол Улсад татварын зорилгоор байрладаг үндэстэн дамнасан группийн оролцогч этгээд нь үндэстэн дамнасан группийн толгой этгээд, эсхүл томилогдсон тайлагнагч этгээд эсэх талаар тухайн жилийн эцсийн татварын тайлан хүргүүлэх хугацаанд багтаан мэдэгдэх; • Тайлагнагч этгээдийн албан татвар төлөгчийн дугаар, татварын зорилгоор байрладаг улс, бүс нутгийн тухай мэдээллийг тухайн жилийн эцсийн татварын тайлан хүргүүлэх хугацаанд багтаан харьяалах татварын албанд мэдэгдэх.
--	---

Дэлхийн 20 улсад салбартай олон улсын хуулийн фирм Грата Интернэшнлийн Монгол дах оффис болох Өмгөөллийн “Абсолют Адвокатс” ХХН энэхүү хууль зүйн мэдээллийг бэлтгэсэн. Энэхүү хуулийн зүйн мэдээлэл нь ерөнхий мэдээлэл өгөх зорилготой бөгөөд тодорхой асуудалд нарийвчлан дүн шинжилгээ хийгээгүй болно. Энэхүү хууль зүйн мэдээллийг уншигч нь ямар нэгэн үйлдэл хийхээсээ өмнө өөрсдийн нөхцөл байдалд тохирсон мэргэжлийн зөвлөгөө авах хэрэгтэй. Энэхүү хууль зүйн мэдээллийг ашигласан үр дүнд үүссэн үр дагавар, хохирлыг бид хариуцахгүй.

Дэлгэрэнгүй мэдээлэл авах эсвэл асуулт байвал Грата Интернэшнлхуулийн фирмийн Партнер В.Болормаагийн bvolodya@gratanet.com хаягаар эсвэл 976 70155031 утсаар холбоо барина уу.